

Handlingsplan for oppfølging av temaplan klima og energi, Lørenskog kommune.

Arealbruk og transport								
Delmål arealbruk: Befolkningsveksten skal komme sentralt, rundt kollektivknutepunkt. Gjennomsnittlig antall m ² bolig per innbygger skal reduseres.								
ID.nr.	Type tiltak	Beskrivelse av tiltaket	Ansvarlig	Kostnad	Internt arb.omfang	Tidsfrist	Kommentar /henvisning	Status
1.1.1	Krav i reguleringsplaner	Utarbeide nye reguleringsplaner slik at minst 80 % av nye boliger bygges som leiligheter, og maksimum 10 % bygges som eneboliger, dvs. mindre villabebbyggelse og mer blokker og bygårder.	RBG	-	Ikke noe utover vanlige arb. oppgaver.	Kontinuerlig	Ivaretas gjennom kommuneplanens bestemmelser.	De fleste områder som avsettes til utbygging gis en høy utnyttelse i KP som følges opp i reg.plan. Eneboliger bygges hovedsakelig som eple-hagefortetting hvilket styres gjennom eksisterende reguleringsplaner og kommuneplanen.
1.1.2	Prioritere utbyggingsområder	Styre 90 % av bolig- og næringsutbyggingen til de fem definerte vekstområdene, jf. kommuneplanen.	RBG	-	Ikke noe utover vanlige arb. oppgaver.	Kontinuerlig	Ivaretas gjennom kommuneplanens bestemmelser.	
1.1.3	Krav retningslinje-områder	Ikke tillate større utbygginger utenfor de definerte vekstområdene.	RBG	-	Ikke noe utover vanlige arb. oppgaver.	Kontinuerlig	Ivaretas gjennom kommuneplanens bestemmelser.	Tillates ikke da dette vil være i strid med overordnet plan, hovedsakelig mindre fortettningsprosjekter.
1.1.4	Avgrense vekstområder	All nærings- og handelsvirksomhet skal etableres etter kommuneplanens arealdel.	RBG	-	Ikke noe utover vanlige arb. oppgaver.	Kontinuerlig	Ivaretas gjennom kommuneplanens bestemmelser.	

Delmål 1 transport: All framtidig trafikkvekst tas med kollektivt, sykkel og gange.								
ID.nr.	Type tiltak	Beskrivelse av tiltaket	Ansvarlig	Kostnad	Internt arb.omfang	Tidsfrist	Kommentar /henvisning	Status
1.2.1	Kollektivtiltak	Følge opp vedtak i Oslopakke 3 om baneløsninger på Nedre Romerike.	SPM		Framdrift og arb. omfang må vurderes etter behandling av KVVU	2018	Konseptvalutredning (KVVU) kollektivbetjening	KVVU ferdigstilles i juni 2017. Kommunen har vært involvert i prosessen. Uavklart hva utfallet blir.
1.2.2	Kollektivtiltak	Følge opp store bedrifter og offentlige institusjoner med fokus på tjenestekjøring og de ansattes reisemåte til og fra arbeid.	SPM		Forberedelser, antatt 4 ukesverk.	Kontinuerlig	Tas som tema i næringsrådet. Ses også i sammenheng med 1.2.13	Kartlegge større virksomheter og beliggenhet i forhold til kollektivtilbud.
1.2.3	Kollektivtiltak	Styrke samarbeidet med Ruter og NSB om rutetilbud og frekvenser for buss og bane	SPM		2 årlige møter	2017	Pkt 1.2.3 og 1.2.4 ses i sammenheng	Sende et formelt brev til Ruter og formalisere et samarbeid.
1.2.4	Kollektivtiltak	Få på plass matebusser på tvers av kommunen til kollektivpunkter, utfardesteder i marka, kommunale servicetilbud, idrettshaller, etc.	SPM		Utrede aktuelle matebusser/ traseer, etc.	2019	Sammenheng med mobilitetsplan. Pkt 1.2.3 og 1.2.4 ses i sammenheng	Tatt inn som nytt pkt. etter politisk behandling.
1.2.5	Parkeringsiltak	Begrense muligheter for parkering gjennom reduserte plasser, jfr. arbeid med mobilitetsplan.	SPM		Antatt 6 ukesverk	2018	Mobilitetsplan og pkt. 1.3.5	Innarbeides i mobilitetsplanen (antatt arb. omfang for mobilitetsplan 1500t)
1.2.6	Parkeringsiltak	Fastsette antall parkeringsplasser i utbyggingsområder på bakgrunn av normene i kommuneplanbestemmelsene, beliggenhet og kollektiv-tilgjengelighet.	RBG	-	Ikke noe utover vanlige arb. oppgaver.	Kontinuerlig	Ivaretas gjennom kommuneplanens bestemmelser.	KP oppgir et spenn for parkeringsdekning, endelig norm vurderes og fastsettes i reg.plan.
1.2.7	Parkeringsiltak	Nye reguleringsplaner i sentrumsområder skal ha krav om parkeringsplasser for bildeling.	RBG	-	Oppfordre om å avsette plasser til bildeling i plansaker.	Kontinuerlig	Ivaretas gjennom kommuneplanens bestemmelser. Ref. også vedtak om bildeling i økonomiplan for 2017 -2020.	KP oppfordrer til at bildeling skal vurderes i reg.plan. Kan nok ikke stille krav til dette i bestemmelsene, men kanskje mulig med en slags "byteordning". Ett forslag i rapporten er at kommunen kunne tillate at utbyggere kunne redusere antall plasser med X hvis det tilrettelegges for Y antall bildelingsplasser. (Fra TØIs evaluering av parkeringsnormene i Oslo kommune).
1.2.8	Parkeringsiltak	Fjerne enkelte kommunale parkeringsplasser i sentrumsområdene, og erstatte disse med sykkelstativer og grøntområder.	KT	80.000	500 t	2018	Sykelstrategi	Alt vurderes i Mobilitetsplan og Sykkelstrategi (Anslag for tidsbruk gjelder kun Sykkelstrategi). KT har ansvar kun for utfartsparkering ved marka og langs kom. vei - ikke behov for sykkelstativer der. Nye Skårersletta vil få dem innen møbleringssonen.
1.2.9	Sykkeltiltak	Etablere enkle sykkelteiler på flere sentrale punkter i kommunen.	KT	600.000		2019	Sykkelstrategi	KT skal søke Statens Vegvesen om etablering av 3 stk. langs deres veier. Vil komme i Sykkelstrategi.
1.2.10	Sykkeltiltak	Tilrettelegge for 3 sikrede sykkelparkeringsplasser ved kollektivknutepunkter innen 2019.	KT			2019	Sykkelstrategi	Det må utredes hvor dette er aktuelt, innhentes pris m.m.

1.2.11	Sykkeltiltak	Bedre sykkelveinettet i kommunen. .	KT/P	2 mill		2018	Sykkelsestrategi	Først utredning/kartlegging, så vedta Sykkelsestrategi (og evt. mobilitetsplan) med tiltak, slik at prioriteringen av strekninger er riktig, nødvendige ressurser kan tilføres og sykkelveinettet prioriteres ved budsjettering. 2 mill. avsatt på budsjettet i 2017 til prosjektering og regulering sykkelvei Solheimsveien til Visperud. Ansvar P (Solveig)
1.2.12	Sykkeltiltak	Etablere en bysykkelordning i Lørenskog med rimelig og enkel tilgang til sykkel for korttidsbruk.	KT		200t	2018	Sykkelsestrategi	En vurdering av innføring av bysykkelseordningen inngår i sykkelstrategien. (Se f.eks. Skedsmo og Trondheim.)
1.2.13	Sykkeltiltak	Foreslå insentiver for ansatte i Lørenskog kommune for ikke å benytte bil til arbeid, men gå, sykle eller kjøre kollektivt i stedet.	A		Ca 3 uker (120 timer)	2017		I startgropa. Vi må kartlegge aktuelle tilretteleggingstiltak og incentiver inkludert samle erfaringer fra andre sammenlignbare kommuner (Skedsmo, Asker og Oppegård). Koordineres opp mot andre tiltak knyttet til parkering og transport. Fremme forslag til Rådmannens ledergruppe i løpet av høsten og eventuelt gi innspill til budsjettprosessen hvis det er behov for friske midler fra kommunepolitikere.
1.2.14	Sykkeltiltak	Tilby tjenestesykler, gjerne elsykler, på kommunale arbeidsplasser med mer enn 50 ansatte.	A		Ca. 10 ukesverk (400 timer)	2018-2019		I startgropa. Må kartlegge aktuelle arbeidsplasser, deres behov og hvordan ordningen best bør "rigges" og administreres. Koordineres opp mot ordningen med bysykler da det kan bidra til å begrense behovet for elsykler og dermed bidra til å redusere kostnadene for kommunen. Behov og omfang vil ha betydning for anskaffelsesprosessen, og det er dermed nå vanskelig å anslå det totale arbeidsomfanget. Anslag: 10 ukesverk (planlegging, anskaffelse, lansering). I tillegg kommer kostnader knyttet til kjøp og vedlikehold av sykler. Sistnevnte utgift er ikke beregnet.
1.2.15	Reisevirksomhet i kommunen	Lørenskog kommune skal i løpet av 2017 utarbeide en oversikt over kommunens bruk av fly ved ulike reiser i kommunal regi og definere et mål for hvor stor reduksjon i flybruken som er realistisk sett i sammenheng med alternative reisemåter.	A		Ca 2 ukesverk (80 timer)	2017		Her er det behov for samarbeid med lønns/regnskap for å få oversikt over ulike typer reiser for de 1-3 siste år. På bakgrunn av dette fremme en sak for i førsteomgang Rådmannens ledergruppe og så kommunepolitikere. Arbeidsomfanget vil avhenge av hvor mange år vi skal kartlegge.
1.2.16	Reisevirksomhet i kommunen	Kommunen skal der det er praktisk gjennomførbart, søke å erstatte reisevirksomhet med elektroniske møter (Skype, Lync, etc.).	A		Ca. 3 ukesverk (120 timer)	Fortløpende		Her er det behov for samarbeid med Digitaliseringsprosjektet om informasjons- og opplæringstiltak. Kontakt med Digitaliseringsprosjektet ble etablert før påske.

Delmål 2 transport: Større andel av motorparken skal være elektrisk eller basert på fornybart drivstoff.

ID.nr.	Type tiltak	Beskrivelse av tiltaket	Ansvarlig	Kostnad	Internt arb.omfang	Tidsfrist	Kommentar /henvi sning	Status
1.3.1.	Fornybart drivstoff	Arbeide for å få etablert en hydrogenstasjon i kommunen.	SPM	Avhengig av om kommunen skal være med å finansiere dette eller bare oppfordre aktører.	Muligens noe ekstra arbeid i forbindelse med eventuell utarbeidelse av reg.plan.	Så fort som mulig. Se også pkt. 1.3.8	Hydrogenstasjon har ikke eget arealformål, og vil falle under samme formål som bensinstasjon /vegsserviceanlegg. Usikkert om det er nødvendig å nevne noe spesifikt i bestemmelsene for å sikre dette. Kan i så fall sikres gjennom eventuell regulering av bensinstasjon på Robsrud. Evt. må aktuelle aktører oppfordres til å etablere hydrogenstasjon ved fremtidige henvendelser/henvendelser fra kommunen.	Fremdrift for eventuell reguleringsplan på Robsrud er usikker.
1.3.2	Ladepunkt el.	Utarbeide en plan for kommunale ladepunkter for elbiler.	P	Usikkert avhengig av krav til nybygg/ restaurering av eks. Kostnad for etablering av ladestasjon på off. grunn er erfaringsmessig fra ca. 50' til 100'.	Behov for avklaring av omfang. Innarbeides i byggghåndboka (anslag 120 t)	2017	Koordineres med E på eksisterende bygg. Avklare med Kari om det burde ligge på SPM (ansvar for mobilitetsplan)	Byggghåndboka beskriver at det skal tilrettelegges for ladepunkter ved nye kommunale bygg. Kartlegging av behov og kostnader
1.3.3	Fornybart drivstoff	Skifte ut kommunens bilpark fra fossilt drivstoff til elektrisk, hydrogen eller biodrivstoff.	I		40t	2017		Utarbeide en bilstrategi. Behandles politisk

1.3.4	Ladepunkt og nyttetransport	Lørenskog kommune skal bidra positivt til at det etableres flere ladesteder for ladbar motorvogn i kommunen i 2017, hvor bl.a. nyttetransport (eksempelvis taxi) skal ha prioritet/reservert lading.	P	1 mill.		2017	Ref. økonomiplan 2017-2020	Avsatt 1 mill i årsbudsjettet for 2017 i økonomiplan for 2017-2020 til etablere flere ladeplasser i Lørenskog kommune
1.3.5	Ladepunkt og parkering	Lørenskog kommune skal i løpet av 2017 legge fram en sak om hvilke forpliktelser kommunen har med tanke på etablering av ladeinfrastruktur for ladbar motorvogn i forbindelse med den nye parkeringsforskriften som trådte i kraft 1.1.2017. Saken vurderes ut fra kommuneplanens del 3, §10 om parkering.	KT	-	40t	2017	Parkeringsforskriften.	Ny parkeringsforskrift trådte i kraft 1.1.2017
1.3.6	Ladeinfrastruktur	Etablering av normalladeinfrastruktur på offentlig parkeringsplass bør fortrinnsvis skje i et regionalt innkjøpsamarbeid med kommunene på Nedre Romerike, hvor etablering, drift, vedlikehold og eventuell brukerbetaling settes ut på anbud.	SPM			2019	Samarbeid med eiendom	Krever samarbeid med kommuner på nedre Romerike og Innkjøp. SPM tar initiativ til et samarbeid
1.3.7	Ladeinfrastruktur	Lørenskog kommune skal i løpet av 2017 legge fram en sak om hvordan kommunen i tilknytning til nye boligprosjekter kan stille et krav om tilrettelegging av infrastruktur for basislading (ladeuttak på 2,3-3,6 kW) av ladbare motorvogner.	RBG	-	Tidsbruk ved skriving av eventuelt saksfremlegg.	2017	Det er allerede stilt krav til dette gjennom kommuneplanen, og dette ivaretas gjennom kommuneplanens bestemmelser.	En orientering om dagens bestemmelser lages i løpet av 2017. Kravet i KP gjør at man må etablere trafo for å få nok strøm til parkeringskjelleren. Stor kostnad som man ikke vet når man får bruk for, vanskelig å håndheve.
1.3.8	Fornybart drivstoff	Lørenskog kommune bør i samarbeid med private aktører og med eventuelt bidrag fra ENOVA og Akershus fylkeskommune, arbeide for at minst en av de eksisterende bensinstasjonene i Lørenskog skal tilby hydrogen som drivstoff i løpet av 2018.	SPM	Avhengig av om kommunen skal være med å finansiere dette/delta i prosessen eller bare oppfordre aktører.	I forbindelse med søknad om bidrag og samarbeid med private aktører. Se for øvrig første punkt under dette delmålet.	2018	Må innledes samarbeid med private aktører og undersøkes hvilke bidrag som finnes. Se for øvrig første punkt under dette delmålet. Ref. også pkt. 1.3.1	
1.3.9	Fornybart drivstoff	Krav om utslippfrie byggeplasser	P		Innarbeides i kravspesifikasjonen i bygghåndboka	2017-2018	Det er ulike forhold mellom Byggprosjekter og Vei/VA prosjekter. Krav må realiseres ift maskinbruk, tilgjengelighet hos entreprenører, egen kommunal maskinpark m.m.	Innhente erfaringer fra andre kommuner (Oslo) og fremme en sak til administrativ behandling. (nytt pkt. etter politisk behandling i kommunestyret)
Energibruk								
Delmål energibruk: Energieffektive og klimanøytrale bygg der fornybare energiformer tas i bruk								
ID.nr.	Navn på tiltak	Beskrivelse av tiltaket	Ansvarlig	Kostnad	Internt arb.omfang	Tidsfrist	Kommentar /henvisning	Status
2.1.1	Redusert energiforbruk	Gjennomføre minst et prosjekt som plussus innen 2025.	P	Avhengig av valgt formålsbygg, type energigj.v. m.m.	Ikke vesentlig	2025, befaringer i 2017		Vurdere erfaringer hos andre (OSLO). Prosjektseksjonen organiserer befarings og besøk til pluss hus.
2.1.2.	Redusert energiforbruk	Alle kommunale nybygg skal ha et energimål i henhold til nullutslipp.	P		Innarbeides i kravspesifikasjonen i bygghåndboka	2017/2018		Vurdere hva som legges i begrepet nullutslipp. Energimål inkluderes i alle nybygg som prosjekt setter i gang.
2.1.3	Redusert energiforbruk	Alle kommunale bygg som totalrehabiliteres skal ha et energimål i henhold til Passivhusstandarden.	P		Innarbeides i kravspesifikasjonen i bygghåndboka	2017/2018		Passivhus standarden NS 3700. Målet etterstrettes, men det er ikke alltid realistisk (praktisk/økonomisk) å oppnå energimål til passivhus ved rehabilitering av alle kommunale bygg.
2.1.4	Redusert energiforbruk	Energiregnskap for alle kommunale bygg videreføres.	E	Årsrapport 50.000 + månedskostnad 1.500		Kontinuerlig	Årlig rapport fra Entro	Strøm, vann, fj.v. olje
2.1.5	Redusert energiforbruk	Gjennomføre minst to prosjekt med bruk av energisparekontrakter med sparemål 30 % for kommunale bygg innen 2018	E	250.000		2018		Sjekk ev. mot Skedsmo. Overslag basert på innleie av konsulent for gjennomgang av aktuelle bygg og data om disse samt bistand for utlysning
2.1.6	Reduksjon i klimagassutslipp	Erstatte gjenværende oljefyringsanlegg i kommunale bygg med andre fornybare energikilder.	E	60.000-100.000	80 timer	2018	Ref. strategi for fjerning av fyring med fossil olje	Utarbeidet en strategi for de 3 kommunale bygg som fortsatt har fossil olje til spisslastfyring.

2.1.7	Reduksjon i klimagassutslipp	Gi eiere av oljefyringsanlegg informasjon om støtteordninger for utfasing av oljefyr og kommende forbud mot bruk av olje fra 2020.	KT	50.000	20 t	aug.17		Aktuelle innbyggere er invitert til informasjonsmøte i april 2017. Det vil også legges informasjon på internett.
2.1.8	Redusert energiforbruk	Sette energieffektivisering på dagsorden i kommunens samlinger med næringslivet i samarbeid med ENOVA.	SPM		Arbeid med forberedelse 2 ukes verk	Kontinuerlig		Tas som tema i ett av møtene i næringsrådet

Klimavennlige materialer

Delmål materialbruk: • Lørenskog kommune skal bygge klimanøytralt med lang levetid i egne bygg og anlegg og bruke miljøvennlige materialer.

ID.nr.	Navn på tiltak	Beskrivelse av tiltaket	Ansvarlig	Kostnad	Internt arb.omfang	Tidsfrist	Merknad/ henvisning	Status
3.1.1	LCA vurderinger	Stille krav om bruk av livsløpsevurderinger (LCA) for materialer ved planlegging av kommunale bygg, og om prioritering av de miljømessig fordelaktige materialene.	P	-	Innarbeides i bygg-håndboka	2017/2018		Det er behov å avklare spesifikt hva oppdrageren ønsker levert. Format, type dokumentasjon/informasjon m.m. En form av et skjema/rutine bør kanskje sendes ut sammen til budsgrunnlag ved anskaffelser
3.1.2	Miljø-deklarasjoner	Ved anskaffelser stille krav til dokumentasjon ved miljøvaredeklarasjon (EPD) for de 5 mest brukte materialene i kommunale nybygg.	I/P	-	Innarbeides i bygg-håndboka - krav-spesifikasjoner	2017/2018		Det må etableres et felles eierskap her mellom I og P, i ivaretar malerm.m. for anskaffelses-dokumenter, rammeavtaler, prosessledelse og strategier, konkurransegrunnlag, .m.m.
3.1.3	Miljøsertifisert	Ved anskaffelser stille krav om at alt trevirke i kommunale byggeprosjekter skal være miljøsertifisert.	I/P	-	Innarbeides i bygg-håndboka - krav-spesifikasjoner	2017/2018		Det må etableres et felles eierskap her mellom I og P, i ivaretar malerm.m. for anskaffelses-dokumenter, rammeavtaler, prosessledelse og strategier, konkurransegrunnlag, .m.m.
3.1.4	Materialkrav	Ved anskaffelser stille krav om at det ikke skal brukes tropisk tømmer i kommunale byggeprosjekter.	I/P	-	Innarbeides i bygg-håndboka - krav-spesifikasjoner	2017/2018		Det må etableres et felles eierskap her mellom I og P, i ivaretar malerm.m. for anskaffelses-dokumenter, rammeavtaler, prosessledelse og strategier, konkurransegrunnlag, .m.m.
3.1.5	Klimafotavtrykk	Ved anskaffelser stille krav til krav til synliggjøring av totalt klimafotavtrykk	I	-	40t	2017	Eksisterende mal	Innarbeides i maler for konkurransegrunnlag

Avfallshåndtering

Delmål avfallshåndtering: Redusere veksten i avfallsmengder, øke andelen til materialgjenvinning og ombruk samt redusere klimagassutslippene fra avfallshåndteringen

ID.nr.	Navn på tiltak	Beskrivelse av tiltaket	Ansvarlig	Kostnad	Internt arb. omfang	Tidsfrist	Merknader/henvisning	Status
4.1.1	Ombruk avfall	I samarbeid med ROAF tilrettelegge for ombruk på Nye Lørenskog gjenvinningsstasjon, da ombruk er å foretrekke framfor å produsere/kjøpe nytt.	KT, i samråd med ROAF			Under planlegging, antatt 2019		Det er bestemt at det skal etableres en moderne og kapasitetsmessig tilfredsstillende ombruksbutikk i tilknytning til Nye Lørenskog gjenvinningsstasjon. Kostnader til dette ivaretas gjennom prosjektet.
4.1.2	Klimagass	I kontakt med ROAF bidra til at det snarest gjennomføres tiltak for å begrense utslippet av klimagass fra det nedlagte deponiet på Nordli.	KT, i samråd med ROAF	5 200 000		Under planlegging, antatt 2019		Tilskuddet på kr. 2 600 000 som kommunen har fått tilsagn på gjennom miljøkommune dekker halve kostnaden i forbindelse med å ruste opp gassbrønnene til fremtidig utnyttelse til oppvarmingsformål for Nye Lørenskog gjenvinningsstasjon.
4.1.3	Hageavfalls-mottak	I samarbeid med ROAF arbeide for å etablere en mottaksordning også for hageavfall i kommunen.	KT, i samråd med ROAF			Under planlegging		Nye Lørenskog gjenvinningsstasjon vil ha fullverdig mottak for hageavfall. Byggestart er forventet i løpet av 2018.
4.1.4	Næringsavfall	Sette avfallshåndtering på dagsorden i kommunens samlinger med næringslivet i samarbeid med ROAF.	KT, i samråd med ROAF			Pågår		ROAF deltar i lokale næringsfora i stor grad pr. i dag. Administrerende direktør Øivind Brevik er også styremedlem i Avfall Norge, Kunnskapsbyen Lillestrøm og Oreec.
4.1.5	Material-gjenvinning	I samarbeid med ROAF ha som mål å oppnå 70 % materialgjenvinning og ombruk innen 2030.	KT, i samråd med ROAF			Pågår		Det er målet som er fastsatt av ROAFs styre og eiere og som ROAF jobber kontinuerlig mot.
4.1.6	Redusert transportbehov	Ha fokus på renovasjonsløsninger i by- og sentrumsområder som reduserer transportbehovet, bl.a. vurdering av avfallssug i nye utbyggingsområder.	KT			Pågår		Det er et kontinuerlig arbeid som utføres ved hjelp av eksisterende ressurser i ROAF. ROAF deltar i prosjektgruppen for nytt avfallssuganlegg på Skårer Syd og stiller ressurser tilgjengelig i møte med utbygger og tiltakshavere.

4.1.7	Glass- og metallemballasje	Bidra til at ROAF i planperioden innfører en egen beholder for glass- og metallemballasje for husholdningene	KT			Prøveprosjekt satt i gang 2016.		Aurskog-Høland har egne beholdere for glass- og metallemballasje som en del av prøveprosjekt i 2016, løsningen er etter dette gjort permanent. Det er pr. mars 2017 ansatt en person som skal lede prosjektet videre. Eventuell utrulling i Lørenskog kommune er pr. d.d. for tidlig å estimere.
4.1.8	Hjemme-kompostering	Lørenskog kommune skal i samråd med ROAF vurdere kriterier for hjemmekompostering. En slik ordning skal ikke føre til reduserte gebyr.	KT, i samråd med ROAF			2017	ROAF utarbeider et kort notat	ROAF tilbyr ikke lenger kompostkurs, da det ressursmessig vurderes til å være mer effektive tiltak for å redusere avfallsmengden og øke gjenvinningsgraden.
4.1.9	Opplæring avfall	I samarbeid med ROAF gjennomføre ROAF-skolen hvor alle elever på 4. klassetrinnet inviteres.	OUS		1 dag per klasse	Årlig		Dette pågår pr. i dag. Samtlige 4.klasser i ROAF-området blir invitert til ROAF miljøskole. Arbeidsomfang for timer medgått fra ROAF ansatt og skoleansatt er anslått til kr. 200.000,-.
4.1.10	Opplæring avfall	I samarbeid med ROAF tilby informasjon til skoler og barnehager samt øvrige innbyggere knyttet til hva som skjer med avfallet etter at innbyggerne har levert det.	OUS			Pågår		ROAF har en egen kommunikasjonsavdeling som bidrar med informasjon om avfall
4.1.11	Miljøsertifisering	Følge opp Miljøfyrtårnsertifisering av avdelinger i kommunen bl.a. for å redusere avfallsmengden.	E/SPM	80.000	Anslår et halvt årsverk totalt	2022	Kostnadsoverslag mottatt fra stiftelsen Miljøfyrtårn. Kostnad basert på sertifisering av 5 nye virksomheter hvert år, dvs 6 år før alle er sertifisert. En årlig tilleggskostnad på 12.500 for hver 5 sertifiserte virksomheter. I tillegg vil det påløpe kostnader til investeringer i utstyr som følge av sertifiseringen.	SPM har arbeidet med dette over tid og dårlig respons fra de ulike virksomheter! Totalt ca. 60 virksomheter, men 30 av disse er skoler og barnehager og dekkes av Grønt Flagg sertifiseringen. Det bør vurderes om det er hensiktsmessig at kommunen avsetter en egen stilling til oppfølging av miljøsertifiseringen av virksomhetene.
4.1.12	Miljøsertifisering	Følge opp skoler og barnehager med «Grønt Flagg»-sertifisering.	OUS		Oppfølging administrativt og pedagogisk sentralt og ved hver sertifiserte enhet. Interntid som medgår er omregnet til internkostnad på ca. 1.550.000.	Innen 2020 skal alle enheter være sertifisert.	Politisk vedtak fra 2010 som en del av kommunedelplan for Klima og energi for perioden 2010-2014. Årlig kostnad vil øke som følge av at flere skoler blir sertifisert og det kreves en årlig sertifisering/årsavgift for allerede sertifiserte skoler.	Politisk vedtak på at alle skoler og barnehager skal være sertifisert innen 2020. (Totalt 8 barneskoler, 4 u.skoler, 15 kom. b.hager og omtrent samme ant. private b.hager samt noen statlige b.hager.)
4.1.13	Ryddeksjoner	Lørenskog kommune i samarbeid med lag og foreninger, velforeninger, skoler og barnehager, skal forestå vårryddeksjon i kommunen	KT	Ca. 30.000		Årlig		Dette er en årlig aksjon, som KT bidrar til.

Klimatilpasning

Delmål Klimatilpasning: - Lørenskog kommune skal arbeide for å redusere sannsynligheten for at uønskede hendelser eller kriser kan oppstå, samt redusere konsekvenser av slike hendelser. - Lørenskog kommune skal ha en utvikling som er sosial-, økonomisk- og miljømessig bærekraftig. - Lørenskog kommune skal utvikle og ivareta et rikt naturmangfold både i og utenfor byggesonen.

ID.nr.	Navn på tiltak	Beskrivelse av tiltaket	Ansvarlig	Kostnad	Internt arb. omfang	Tidsfrist	Merknad/ henvisning	Status
5.1.1	ROS analyse	Oppdatere kommunens ROS-analyser med særlig vekt på å identifisere klimaendringer som vil ha betydning for kommunal virksomhet og samfunnet forøvrig.	KT	300.000	400	2018		Påbegynnes forhåpentligvis i 2017. Alle kostnader og tidsbruk er antatt.
5.1.2	Fremmede arter	Begrense innførsel og spredning av fremmede arter.	E	37.000 (støtte fra FM i O&A 18.000, rest kom. midler)	Del av stilling med særansvar	Kontinuerlig	Ref. rapportskjema fra parksjefen vedr. tiltak mot fremmede arter i 2016	
5.1.2	Overvann	Håndtere overvann lokalt og fortrinnsvis åpent, som ressurs	KT			Løpende	Strategien på overvann	Se mål i Strategi for overvann og vassdrag. Kommunen har ansvar både for utvikling av lokal-samfunnet og krav som stilles til utbyggere, samt for egen utbygging. Kommunale bygg og infrastruktur bør være eksempler på alt innen klimatilpasning. Da må man ha tilstrekkelig tid til planlegging og det må avsettes ekstra ressurser til klimatilpasning, som grønne tak, regnbed, fordrøynings-bassenger, åpne renner osv.

Forklaring ansvarlig enhet

RBG = Regulering, byggesak og geodata

P = Prosjektseksjonen

E = Eiendom

SPM = Strategi, plan og miljø

OUS = Oppvekst- og utdanningssektoren

KT = kommunalteknikk

I = Innkjøpsseksjonen

A = Arbeidsgiverseksjonen